

.Yabl

Юрій Володарський

«Море-океан»: сім рис однієї вистави

Вистава «Море-океан» за однойменним романом Алессандро Барікко з'явилася в репертуарі Театру на Печерську в травні цього року. Перша повноцінна режисерська робота відомого актора Ігоря Рубашикіна вийшла дивакуватою, винахідливою, меланхолійною, пристрасною, веселою, строкатою та симпатичною. Пройдемося по кожному з цих сімох епітетів.

ДИВАКУВАТА. Розпочнемо з того, що майже всі персонажі Барікко — неабиякі оригінали, далекі від життєвої повсякденності. Один — чудний професор, який намагається науковим шляхом визначити межу, де закінчується море. Інший — успішний у минулому художник, що проміняв гучну славу на тиху самоту, пише море морем, тобто малює воду водою, і в результаті створює цілу галерею порожніх полотен. Третя — юна донька всесильного барона, вона страждає на загадкову хворобу, вилікувати яку може тільки море. Четверта — жертва великої пристрасності, і знов-таки нібито винятково море здатне допомогти їй приборкати свою жагу. Усе тут пов'язане з морем, звернене до моря, заиклене на морі. Воно виконує роль універсальної метафори: про що не прокричи, відгукнеться луною. Любов, страх, свобода, біль, смерть, життя — усе це море.

Художник Плассон (Руслан Сокольник) і професор Бартльбум (Ігор Рубашкін) — головні диваки вистави

ВИНАХІДЛИВА. У «Морі-океані» безліч дотепних вигадок. Це стосується і сценографії, і реквізиту, і музичного супроводу, і костюмів, і акторських трюків. Перші діалоги, либонь, виявилися настільки гострими, що режисер вирішив ілюструвати їх фехтувальними двобоями. Сцени з елементами еротики містять елементи акробатики; виходить ніжна любов із пристрасними перекидачками. Пластичних етюдів у виставі чимало, і зроблені вони так, що аж дух перехоплює. Предмети легко міняють функції: наприклад, тростина перетворюється на ключку для гольфу, а дорожня скриня обертається то на клавіатуру роялю, то на маленьку кімнату з інтер'єром. Кульмінаційний монолог Анни Деверіа супроводжується хитромудрими художніми вправами зі шторою; Катерина Кістень вичавлює зі шматка тканини купу різноманітних емоцій. Загалом коли в постановці Рубашкіна просто розмовляють (іноді буває й таке), це має якийсь не дуже природний вигляд.

Після загибелі коханої сенсом життя моряка Адамса (Григорій Бакланов) стає помста

МЕЛАНХОЛІЙНА. Для прози Барікко це ледве не головна характеристика. Рубашкіну вдалося адекватно її відтворити: вистава наповнена атмосферою легкої печалі, що періодично переходить у глибоку тугу. Проте цей сум аж ніяк не тотальний. Частково такому ефекту сприяє навмисна, відрефлексована штучність, одна з фішок постановки. От вже диво: кораблики паперові, чайка дерев'яна, хвилі матер'яні, а почуття, що вони викликають, справжні. А втім, це іманентна властивість театру; якщо кіно майже завжди імітує реальність, то театр її моделює, причому з бозна-яких підручних засобів, хоча б із лайна і палок. Показово, що меланхолія у виставі виходить краще за трагедію. Можливо, «Море-океан» вас розчулить, але до сліз не доведе.

«Море-океан» — вистава доволі печальна, але фарсові сцени в ній найефектніші

ПРИСТРАСНА. Як сказано вище, персонажі «Моря-океану» одержимі всілякими чи то палкими, чи то складними почуттями, але зараз ідеться про іншу пристрасть, а саме про те, із яким настроєм грається вистава. Якщо максимально коротко, то акторів пре. На одній зі сторінок офіційного сайту Театру на Печерську зазначається, що «унікальна особливість театру — створення вистав методом колективної співпраці акторів». Про те, як народжувалася постановка, можна тільки здогадуватися, але єдність акторського ансамблю і шалена самовіддача всіх учасників постійно впадає у вічі. До того ж «Море-океан» схоже на джазову композицію: у кожного виконавця є можливість запиляти власне соло. Проте головна солістка — усе та ж неперевершена Кістень. У драматичних епізодах вона дивує і заворожує. У фарсових видає справжні шедеври.

ВЕСЕЛА. Відверто комедійних сцен начебто не так вже багато, але вони, що не кажи, запам'ятовуються краще за інші. Найефектніша — невдале сватання професора Бартльбума, якого грає сам Рубашкін. Кістень у ній зображує двох сестер, піаністку та художницю, між якими розривається незграбний науковець; перша верещить, як циркулярна пила, друга реве, немов поранена тигриця. Ця сцена, до якої залучений майже весь акторський склад вистави, скидається на божевільний, але водночас відмінно організований балаган, що дотепно контрастує з загальним драматизмом постановки. Це вже, звичайно, режисерські вигадки: у тексті роману такі веселощі не прописані.

Зараз на білому полотні з'явиться море. У ролі Елізевін — Вероніка Літкевич

СТРОКАТА. «Море-океан» — вистава еклектична. Поетична образність, пишномовна філософічність, дивні персонажі, багато сюжетних ліній, два жахливі вбивства, ланцюги особистих трагедій, купа любовних драм — усе разом створює дещо строкату картину, яка, здається, не дуже й складається в єдине ціле. У Барікко субстанцією, що тримає разом усю цю строкатість, служить його фірмовий літературний стиль — можна по-різному ставитися до творчої манери італійського казкаря для дорослих, але її своєрідність не заперечити. У постановці Театру на Печерську такого клею немає, тому фрагменти вистави іноді стилістично різномірні.

СИМПАТИЧНА. Знаєте, а може, воно й на краще. Не те щоб я не любив Барікко, але, відверто кажучи, вважаю його кучеряву прозу трохи штучною і претензійною. Якби вся постановка була витримана в такому стилі, мене б це навряд чи порадувало. Але Рубашкін з односторонніми привнесли до патетичної поеми про море чарівливу іронію, додали до початкової серйозності децицію пустощів, відтінили похмуре легкодумним, урівноважили трагічне комічним. А ще придумали чудовий фінал, у якому на білому полотні проступає відеопроєкція морського пейзажу. Здавалося б, намалювати море морем — завдання нерозв'язне, але, чорт забирай, у когось виходить.

Фото: Сергій Гавришкевич